

Actualiteiten bewijsrecht

Sven Brinkhoff & Alrik de Haas

7 oktober 2024

Agenda

- Nieuwe zedenwetgeving gekoppeld aan bewijsminima
- Actualiteiten
- Bewijs in het bijzondere strafrecht
- Rechtmatigheid en betrouwbaarheid bewijs

Nieuwe wetgeving

- **Wet seksuele misdrijven (per 1 juli 2024)**
 - geen bewijs nodig van dwang bij aanranding en verkrachting
 - doleuze en culpoze aanranding en verkrachting strafbaar
 - [verhoging strafmaxima](#)
 - seksuele intimidatie in openbaar strafbaar
 - sexchatting met kinderen onder de 16 jaar strafbaar en kwetsbaren van 16 en 17 jaar

Wet seksuele misdrijven

Waarom nieuwe zedenwetgeving?

- a) Opvattingen over strafwaardigheid van seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn de afgelopen jaren veranderd.

- a) De **huidige regeling** schiet op verschillende punten tekort.
 - i. Ze sluit niet aan bij huidige opvattingen over strafwaardigheid van o.a. verkrachting en aanranding,
 - ii. Ze sluit niet aan bij (gevaaren van) online seksueel grensoverschrijdend gedrag,
 - iii. Ze sluit niet aan bij de wens om kinderen (nog) beter te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Wet seksuele misdrijven

Het oude recht:

Art. 246 Sr

Hij die door geweld of een andere feitelijkheid of bedreiging met geweld of een andere feitelijkheid iemand dwingt tot het plegen of dulden van ontuchtige handelingen, wordt, als schuldig aan feitelijke aanranding van de eerbaarheid, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Art. 242 Sr

Hij die door geweld of een andere feitelijkheid of bedreiging met geweld of een andere feitelijkheid iemand dwingt tot het ondergaan van handelingen die bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, wordt als schuldig aan verkrachting gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Wet seksuele misdrijven

Aanranding in de nieuwe wetgeving:

Artikel 240

*Als schuldig aan schuldaanranding wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie, degene die met een persoon seksuele handelingen verricht terwijl diegene **ernstige reden heeft om te vermoeden** dat bij die persoon **daartoe de wil ontbreekt**.*

Artikel 241

*1. Als schuldig aan opzetaanranding wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie, degene die met een persoon seksuele handelingen verricht terwijl diegene **weet** dat bij die persoon **daartoe de wil ontbreekt**.*

2. Als schuldig aan gekwalificeerde opzetaanranding wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaar of geldboete van de vijfde categorie, degene die zich schuldig maakt aan het misdrijf omschreven in het eerste lid, voorafgegaan door, vergezeld van of gevolgd door dwang, geweld of bedreiging.

Wet seksuele misdrijven

Verkrachting in de nieuwe wetgeving:

Art. 242

*Als schuldig aan schuldverkrachting wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie, degene die met een persoon seksuele handelingen verricht, welke handelingen bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, terwijl diegene **ernstige reden heeft om te vermoeden** dat bij die persoon **daartoe de wil ontbreekt**.*

Art. 243

*1. Als schuldig aan opzetverkrachting wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren of geldboete van de vijfde categorie, degene die met een persoon seksuele handelingen verricht, welke handelingen bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, terwijl diegene **weet** dat bij die persoon **daartoe de wil ontbreekt**.*

2. Als schuldig aan gekwalificeerde opzetverkrachting wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie, degene die zich schuldig maakt aan het misdrijf omschreven in het eerste lid, voorafgegaan door, vergezeld van of gevolgd door dwang, geweld of bedreiging.

Wet seksuele misdrijven

Ontbreken van toestemming op het moment dat de seksuele handelingen plaatsvinden.

- Wanneer ontbreekt de wil?
 - a) verbale of non-verbale signalen;
 - b) passiviteit;
 - c) onverhoeds handelen;
 - d) aanwenden dwang, geweld of bedreiging (artikel 241 lid 2 en 243 lid 2);
 - e) ongelijkwaardige verhouding tussen betrokkenen;
 - f) toestand van het slachtoffer ten tijde van het misdrijf (artikel 244).

Wet seksuele misdrijven

Culpoze variant:

Helemaal verkeerd inschatten van duidelijke signalen dat seksuele handelingen tegen de wil van het slachtoffer plaatsvonden.

- **Bewuste schuld:** onvoldoende geverifieerd of het seksuele contact (nog steeds) op vrijwillige basis plaatsvindt.
- **Onbewuste schuld:** niet stilgestaan bij signalen dat de ander niet wil, terwijl in de gegeven omstandigheden ieder weldenkend mens moet weten dat het risico op een ontbrekende wil bestaat.
- Relevante factoren:
 - » Uitingen en gedrag van de ander: onzeker, weifelend, wisselende opstelling.
 - » Gedrag van de ander: nauwelijks fysiek reageren.
 - » Feiten en omstandigheden, zoals ongelijkwaardige uitgangspositie. Bijv. de plaats waar of het gezelschap waarin het seksuele contact plaatsvindt, de wijze waarop het contact plaatsvindt en de relatie tussen betrokkenen, een eventueel leeftijdsverschil en/of verschil in seksuele ervaring tussen betrokkenen of een getalsmatig overwicht.

Wet seksuele misdrijven

- **Doleuze variant:**
- **Uitingen en gedrag van de ander:** taal en lichaamstaal.
- **Onverhoeds handelen:** bewust van de aantasting van seksuele integriteit, maar geen ruimte geven aan de ander om diens wil te bepalen.
- **Onmogelijkheid van vrije wilsuiting:** geestelijke en lichamelijke onmacht.
- **Dwang, geweld, bedreiging** die wilsonvrijheid veroorzaakt.
- **Functionele afhankelijkheidsrelatie:** aard en mate van ongelijkwaardigheid, mate waarin bovengeschiedte zeggenschap heeft over functioneren en daaraan gevolgen kan verbinden, mate waarin en wijze waarop die druk/beïnvloeding de ondergeschikte heeft bewogen tot seksueel contact.
- Wetenschap dat de ander dermate is beïnvloed door afhankelijkheidsrelatie dat deze niet/onvoldoende in staat is vrije keuze te maken m.b.t. seksuele handelingen.

Wet seksuele misdrijven

- Verschil opzet – schuld:
- Verschil in **mentale houding van de dader** t.a.v. het ontbreken van de wil bij de ander.
 - ‘Schulddader’ gaat uit van wil tot seksueel contact en gaat om die reden door met seksuele handelingen.
 - ‘Opzetsdader’ weet dat wil tot seksueel contact ontbreekt, maar gaat toch door met seksuele handelingen.
- Verschil in **het gedrag van de ander**.
 - Aard van de signalen (duidelijk of minder duidelijk waarneembaar).
 - Duur/aard passiviteit.
 - Aard/betekenis afhankelijkheidsrelatie.
- Dat slachtoffer seksuele handelingen aanvankelijk initieert, staat niet aan strafbaarheid in de weg.

Nieuwe wetgeving en bewijsminimum

- **art. 342 lid 2 Sv:** één getuige, is geen getuige
 - HR 13 juli 2010, NJ 2010, 515
 - HR 20 december 2016, ECLI:2016:2911
 - HR 4 april 2017, ECLI:2017:580

Nieuwe wetgeving en bewijsminimum

- **art. 342 lid 2 Sv:** één getuige, is geen getuige
 - HR 15 mei 2018, ECLI:2018:717
 - HR 23 juni 2020, ECLI:2020:1095
 - HR 2 november 2021, ECLI:2021:1594

Nieuwe wetgeving en bewijsmimum

- **art. 342 lid 2 Sv:** één getuige, is geen getuige
 - Hoge Raad 13 juni 2023, ECLI:NL:HR:2023:819
 - Hoge Raad 23 april 2024, ECLI:NL:HR:2024:643
 - Hoge Raad 14 mei 2024, ECLI:NL:HR:2024:686

Nieuwe wetgeving en bewijsminimum

- **criteria:**

1) **voldoende ondersteuning** in ander bewijsmateriaal

2) **nadere motivering rechter**

3) **samenhang met ander feit**

Actualiteiten

- **Hof Den Haag 22 augustus 2024**, ECLI:NL:GHDHA:2024:1448 (vrijspraak verkrachting en dwang 242 respect 284 Sr, geen stealthing);
- **Hoge Raad 26 maart 2024**, ECLI:NL:HR:2024:439 (medeplegen poging doodslag); woningoverval bejaarde man waarbij 1 van verdachten mes draagt en gebruikt
- **Rb Midden Nederland 4 april 2024**, ECLI:NL:RBMNE:2024:2308 (psychische stoornis en opzet); wel bewezenverklaring pog. moord door verwurging met schoenveter in behandelsetting; GS + TBS dwang; vgl Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 7 juni 2024, ECLI:nL:GHARL:2024:3808 (voorbedachte raad; psychose; ontoerekenbaarheid); “Kruisboogschutterzaak”; OVAR, TBS dwang

Actualiteiten

- **Hoge Raad 28 mei 2024**, ECLI:NL:HR:2024:767 (voorwaardelijk opzet bij poging zw lichamelijk letsel); verdachte rijdt met hoge snelheid politievoertuig van achteraan aan; voldoende bewijs maar A-G anders
- **Hof Den Haag 14 juni 2024**, ECLI:NL:GHDHA:2024:946
- **Hoge Raad 13 februari 2024**, ECLI:NL:HR:2024:223 (bedreiging, 'ik maak gehakt van je')

Actualiteiten

- **Hoge Raad 16 januari 2024**, ECLI:NL:HR:2024:10 (aanmerkelijke kans)
- **Rb Zeeland-West-Brabant 5 april 2024**, ECLI:NL:RBZWB:2024:2240 (vrijspraak oplichting; handelingen niet in tenlastelegging)
- **Hoge Raad 10 september 2024**, ECLI:NL:HR:2024:1153 (witwassen; verklaring)
- **Hoge Raad 14 mei 2024**, ECLI:NL:HR:2024:663 (voorwaardelijk opzet bij zware mishandeling)
- **Hoge Raad 28 mei 2024**, ECLI:NL:HR:2024:767 (voorwaardelijk opzet bij poging)

Actualiteiten

Hoge Raad 23 april 2024, ECLI:NL:HR:2024:644
(voorbedachte raad)

Bewijs in het bijzondere strafrecht

Verkeer

Hoge Raad 5 december 2023, ECLI:NL:HR:2023:1699 (bewijs van bestanddeel 'onderzoek')

Bewijs in het bijzondere strafrecht

Drugs

Hoge Raad 9 januari 2024, ECLI:NL:2024:3 (Medeplegen telen van hennep in andere woning van verdachte en haar echtgenoot, art.3B)

Bewijs in het bijzondere strafrecht

Wapens

Hoge Raad 26 april 2024, ECLI:2024:657 (voorhanden hebben vuurwapen)

Rechtmatigheid en betrouwbaarheid bewijs

- Hoge Raad 1 december 2020, ECLI 2020:1889
 - **niet tijdens voorbereidend onderzoek** = van bepalende invloed
 - **strafvermindering**: nog centraler gesteld
 - **bewijsuitsluiting**: ernstig schending eerlijk proces / fundamentele rechten
 - **niet-ontvankelijkheid**: onherstelbare inbreuk op eerlijk proces

Rechtmatigheid en betrouwbaarheid bewijs

- Hoge Raad 9 april 2024, ECLI:2024:556 (rechtsbijstand niet aangehouden kwetsbare verdachte; bewijsuitsluiting mogelijk gevolg)
- Hoge Raad 12 december 2023, ECLI:NL:2023:1700 (Shreddermoord; Mr. Big; bewijsuitsluiting teruggedraaid)
- Hof Arnhem-Leeuwarden 19 december 2023, ECLI:NL:2023:11009 (vormverzuim door integrale controle?; bewijsuitsluiting teruggedraaid)
- Hof Den Haag 8 mei 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:823 (Encrochat; vormverzuim: geen bewijsuitsluiting)

Rechtmatigheid en betrouwbaarheid bewijs

Rb Amsterdam 25 januari 2024, ECLI:RBAMS:2024:376 (deel tll niet bewezen in zaak met encryptieberichten)

Dank voor uw aandacht en graag tot een volgende keer!

